

[En skogskatedral](#)

Siri Lehne Nilsen og Jarl M Andersen (foto) – Norges naturvernforbund i Halden arbeiderblad 9. oktober 1993 via Nasjonalbiblioteket

En skogskatedral

"Edelløvs skogen i Tistedalen er blant de få av sitt slag i Østfold. - Vi må ta vare på det som er igjen, mener Roy Nordbakke og Tore Hoell. De forteller at artsrikdom er et sentralt stikkord for denne skogtypen."

"Når man går inn i edelløvs skogen, er det som å tre inn i en skogens katedral: Svalt, stille, dunkel belysning, og med de majestetiske trekronene høyt der oppe."

Liflig fuglesang

Skjønt stille... Det avhenger av hvilken tid på døgnet og året man kommer dit. I grålysningen en vårmorgen møter man nærmest en vegg av liflig fuglesang. Da gjør herr rødstrupe og alle de andre ungfuglene sitt ytterste på musikkfronten for å tiltrekke seg hunnenes oppmerksomhet. Og svært mange av dem lykkes tydeligvis: Rundt 1500 hekkende par per kvadratkilometer er status for skogen!

- Edelløvs skogen har svært mange fuglearter, spesielt er sangerne vanlige. - men mer sjeldne arter som rosenfink, kjernebiter og pirol lever også her. Hvis slike fugler dukker opp i Norge, er det i skoger som dette, forteller Roy Nordbakke. Han underviser i biologi på Halden lærerhøgskole.

Den enorme mengden fugler har sammenheng med den store bredden av insekter som lever i edelløvs skogen. Disse er igjen knyttet til de mange treslagene. Mange organismer kan bare leve på helt bestemte treslag av bestemt alder.

Konsekvenser

- I tropene regner man med at dersom en plantart utrykkes, forsvinner flere titalls dyrearter i samme slengen, forteller Nordbakke. - Slik er det her også, om enn ikke i samme omfang.

Helt fra mikronivå til de store trærne; mangfold og samspill er altså sentrale stikkord for edelløvs skogen .

Av større dyr finner man både rådyr, grevling, rev, røyskatt, hare og piggsvin.

Mens man i en vanlig barskog bare finner fire-fem treslag, er det rundt 20 i edelløvslogen i Tistedalen. Dette er adskillig flere enn i en "vanlig" løvskog. Dessuten varierer alderen på de forskjellige trærne svært mye. - Variasjonen er adskillig større her enn i skog hvor man driver monokultur og flatehogst - en skog der alle trærne er like store og nærmest står på geledd, påpeker Nordbakke.

Verdens nordligste

Det som skiller edelløvslogen fra andre skogstyper, er at den er rik på "edle" løvtrær, i første rekke eik, bøk, alm og ask, men også lind, hassel og bøk. Disse krever varme forhold og næringsrik jord, i motsetning til de mer hardføre løvtrærne som bjørk, osp og rogn.

De edle løvtrærne innvandret til landet i tidsrommet mellom 5 500 og 500 f.Kr. Da var middeltemperaturen for årets varmeste måned opptil 2 grader høyere enn i dag: nok til at disse treslagene stortrivdes. De lavereliggende delene av landet var da dominert av edelløvslogen. Etter år 500, ble imidlertid klimaet kaldere, og edelløvslogen ble trent tilbake av gran. I dag er edelløvslogen begrenset til deler av Sør- og Midt-Norge som har særlig gunstig klima. Landet vårt har dermed verdens nordligste utløpere av edelløvslogen.

Lite igjen

- Det er lite edelløvslogen igjen i fylket i dag, forteller Roy Nordbakke og Tore Hoell, leder i Naturvernforbundet i Østfold. Begge er opptatt av at det som er igjen av denne skogtypen tas vare på.

- Det er ikke nødvendig å totalfredede edelløvslogen, slik at folk ikke får lov å ferdes her. Det som er viktig er at skogen får utvikle seg fritt og ikke gjøres om til park.

- Det litt rufsete, uryddige, varierte inntrykket må få bli som det er, sier Hoell. - Dersom man lager park av området - noe som ofte har skjedd med tilsvarende skoger - forsvinner grunnlaget for det mangfoldige dyre- og plantelivet.

Hoell ønsker ingen snorrette snauklippede plenkanter eller ugressfrie bed med stemor på geledd. Han ønsker ingen gartner som raker vekk alt det visne løvet, for så å kjøre det på fyllinga.

- Det er nok mange som ikke er oppmerksom på hvor viktig visne blader er for næringskretsløpet, påpeker Roy Nordbakke. - Det brytes sakte men sikkert ned av sopp og bakterier. Dermed frigjøres næringsstoffer som i sin tur tas opp av trær og blomster. Med andre ord et kretsløp, eller resirkulering om du vil.

Næringsrik jord

Denne resirkuleringen gjør jordsmonnet i edelløvslogen svært næringsrikt. Trærne krever dessuten høye temperaturer, derfor er de ofte å finne i sydvendte skrånninger.

- Områdene har vært ettertraktet til jordbruksformål, det er én av årsakene til at så lite av edelløvslogen er igjen, mener Nordbakke.

- Har dere tro på at det som er igjen av denne skogen blir bevart?

- Vi kan jo håpe. Det er tross alt grenser for hvor lite et område kan være dersom artsmangfoldet skal bevares."

Billedtekst: "MÅTTE VIKE: Edelløvslogen ved Tista måtte vike da Saugbrugsforeningen skulle bygge sin nye papirfabrikk.

Billedtekst: "Renseanlegg til PM6 bygges omkranset av edelløvslog.

Billedtekst: "MAJESTETISK: Å gå inn i en edelløvslog er som å tre inn i en skogens katedral: Svalt, stille, dunkel belysning, og med de majestetiske trekronene høyt der oppe."

"Saugbrugs vant

Det var edelløvslogen ved Tista som måtte vike da Saugbrugsforeningen skulle bygge ut sin virksomhet for noen år siden. Omtrent en tredel av skogen ble hogd til fordel for nye fabrikklokaler. - Men det er selvfølgelig en formildende omstendighet at utbyggingen ga plass til et renseanlegg! Vannet i Iddefjorden er blitt svært mye bedre i løpet av de siste to årene. -

Et typisk eksempel på problemet med å prissette naturverdi i kroner og øre, påpeker Tore Hoell. - Vi har ikke 101/1X syklosporin å stille med i kampen mot utbyggingene. Når arter står i fare for å bli utryddet, vet vi ikke hva vi går glipp av.

Hoell poengterer at han ikke er imot utbygginger av enhver art. Men han ønsker seg større oppmerksomhet omkring verdier i naturarven vår.

- Det er et problem når utbyggingen skjer stykkevis og delt. I hvert enkelt tilfelle virker ikke tapet av natur så stort, og det er enkelt å arugmentere med store pengegevinster for bedriftene. Men plutselig står vi der uten mer igjen av særegne naturområder, nettop som følge av en slik klattvis utbygging.

Tore Hoell er ikke ute etter å bevare enorme områder av for eksempel edelløvskog. Men han poengterer at det er grenser for hvor lite et område kan være for at artene skal kunne overleve der.

- En art kan ikke eksistere alene. Det er hele tiden samspill mellom forskjellige organismer i et økosystem."

"TA VARE PÅ NATUREN

"Ta vare på naturen" er navnet på en kampanje som Norges Naturvernforbundet gjennomfører.

I den sammenheng presenterer vi en artikkel-serie som belyser forskjellige naturområder i Østfold.

I dag presenteres en artikkel om edelløvskog."

<https://www.nb.no/items/0e3f517139de6885a877917fd79265fb?page=23>